

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

THEMA: **COMPASSIE IN DEZE TIJD**

Steun het Fonds Priesteropleiding!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

Bankrekeningnummer
NL94 INGB 0650250826

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

MariaBode

Katholiek nieuws 24 uur per dag actueel

www.mariabode.nl

Maak kennis met Katholiek Nieuwsblad:

Vraag snel 3 weken KN aan:
Bel 00 31 (0)73 6123480 of ga naar
www.katholieknieuwsblad.nl/3weken

Katholiek Nieuwsblad heeft u heel veel te bieden!
Elke week: boeiende artikelen over geloof
en samenleving, spraakmakende columns,
inspirerende interviews en kleurrijke reportages.

Compassie in deze tijd

Hoofdredacteur

Lammert de Hoop

Het thema van deze Spreek! is 'Compassie in deze tijd'. Een ingeschapen menselijke eigenschap, van grote betekenis voor het gestalte geven aan geloof en gemeenschap. Verschillende verhalen en opinies getuigen er van in dit blad. Zoals het maatjesproject van Solidair Groningen & Drenthe voor Nederlandse jongeren en jonge vluchtelingen als nieuwkomers. Of de niet eenvoudige missie en maatschappelijke bewogenheid van Zalige Titus Brandsma en de Friese pater Franciscan Sibbele Hylkema in Nieuw-Guinea. 'Mededogen' werd ook uitgedragen in de boeddhistische visie van de Dalai Lama bij zijn recente bezoek aan Nederland. Bisschop Ron van den Hout staat in zijn beschouwing stil bij de evangelische betekenis van compassie als levenshouding. Wanneer toon je medeleven en wat is het? Pastoor Peter van der Weide besluit met een 16e eeuwse beeld in de kerk van Reahûs (Fryslân) van Sint Martinus: de bekende militair-heilige die zijn mantel deelde met de arme die hem raakte onderweg.

Deze Spreek! is het voorlaatste nummer van 2018. Na de voorgaande afleveringen over 'Omgaan met kwaad' (juli) en 'Compassie in deze tijd' (oktober) zal het laatste nummer van dit jaar (december, Kerst) gewijd zijn aan wat 'Hoopgevend' is: in de kerk van ons bisdom en in de wereld om ons heen.

Inhoud

4 Omgaan met kwaad

5 In het Kort

6 Compassie in deze tijd
Column van de bisschop

8 New @ home
Jongeren als maatje voor nieuwkomers

12 Pater onder de Papoea's
Missie van pater Franciscan Sibbele Hylkema

14 Het leven is heilig
Bijbelse visie op compassie

16 Citaten over compassie

18 Titus Brandsma: bron van 'iepen mienskip'

20 Opinions over mededogen

22 Interview Dalai Lama
Mededogen essentieel in deze onrustige tijd

25 De vreugde van het geloof dienen
Diakenwijding van Remco Hoogma

26 Kunst: Sint Martinus beeld (1580) van Reahûs

Met ingang van 1 september 2018 heeft de heer **drs. J.M.F. (Jan) van Beek** de kerkelijke zending ontvangen om voor 0.5 fte. werkzaam te zijn als pastoraal werker in de Pax Christi parochie van de geloofsgemeenschappen Dokkum, Burgum en Ameland.

Op 16 september jl. heeft bisschop van den Hout, **P.H.H. (Peter) Wellen** geïnstalleerd als pastoor van de parochie Heilige Drie-eenheid, te weten de geloofsgemeenschappen te Beilen, Hoogeveen en Meppel. Dit is een 0.5 fte functie. Daarnaast blijft hij voor 0.5 fte vicaris-generaal van de bisschop. Per dezelfde datum kreeg hij eervol ontslag als pastoor van de parochie Heilige Liudger te Noord-Groningen.

In dezelfde viering is de heer **drs. E.M.M. (Erik) Verheijen** gepresenteerd als pastoraal werker voor de parochie Heilige Drie-eenheid voor 1.0 fte. Hij begint formeel op 1 oktober 2018. Tot die tijd was hij geestelijk verzorger in de FPC Dr. S. van Mesdag te Groningen.

Per 16 september kreeg **pastoor A.G. (Albert) Buter** eervol ontslag als waarnemend pastoor van de parochie Heilige Drie-eenheid. De bisschop dankt hem hartelijk voor hetgeen hij voor de parochie heeft mogen betekenen.

Per 16 september kreeg de heer **T.J. (Tako) de Wolff** eervol ontslag als pastoraal werker in de parochie Heilige Drie-eenheid. De bisschop bedankte hem voor de assistentie in eerder genoemde parochie.

Met ingang van 16 september is pastoor **drs. L.R. (Bert) van der Wal** tot waarnemend pastoor benoemd van de parochie Heilige Liudger te Noord-Groningen, te weten de geloofsgemeenschappen van Bedum, Delfzijl, Kloosterburen, Uithuizen en Wehe-den Hoorn. Deze taak verricht hij naast zijn pastoorschap van de parochie Heilige Norbertus in Oost-Groningen.

Op 25 september herdacht pastoor **drs. J.J.G. (Koos) Tolboom** dat hij 25 jaar geleden tot priester is gewijd. Pastoor Tolboom is werkzaam in de parochie H. Franciscus van Assisi te weten de geloofsgemeenschappen van Assen, Roden en Zuidlaren. Daarnaast is pastoor Tolboom proost van het Kathedraal Kapittel. De bisschop feliciteert de jubilaris van harte en wenst hem Gods zegen voor de toekomst.

Pastoraal werkster **drs. Th.M. (Dorenda) Gies** heeft per 1 oktober de kerkelijke zending ontvangen voor de parochie Heilige Jacobus de Meerdere; te weten de geloofsgemeenschappen van St. Annaparochie, Dronrijp, Franeker, Harlingen, Terschelling en Vlieland voor 1.0 fte. Tot die datum was zij werkzaam binnen de parochie Heilige Drie-eenheid te Beilen, Hoogeveen en Meppel.

MISBRUIKZAKEN EN REACTIE VAN NEDERLANDSE BISCHOPPEN

Seksueel misbruik in kringen van de RK kerk, vooral internationaal, wekte in de afgelopen tijd veel aandacht in de media. De Nederlandse bisschoppen hebben zich in september jl. in een gezamenlijke verklaring opnieuw over deze zaak uitgesproken. In pastoraal opzicht delen ze in 'de pijn en schaamte' die velen voelen als misbruik opnieuw de aandacht vraagt. Tegelijkertijd licht de verklaring toe hoe vanaf 2011 de RK kerk in Nederland -na het onafhankelijk onderzoek door de Commissie Deetman - geprobeerd heeft een definitieve streep te trekken. Leidraad was daarbij openheid, transparantie en respect voor de waardigheid van slachtoffers. De misbruikslachtoffers die zich vanaf 2011 hebben gemeld, waarbij de kerk geen verjaringstermijn in acht heeft genomen, zijn aan gehoord en zijn - voor zover mogelijk - genoegdoening geboden. Daarnaast zijn preventiemaatregelen getroffen, zoals antecedentenonderzoek en gedragscodebepalingen voor medewerkers (vrijwilligers) en geestelijke beroepskrachten. Eventuele slachtoffers kunnen zich nu melden bij een openbaar Meldpunt voor Grensoverschrijdend

Gedrag, ingesteld met onafhankelijk toezicht, en bij vertrouwenspersonen per bisdom.

Een beschrijving van de Nederlandse aanpak is in augustus jl. door een Engelse vertaling van het eindrapport ter kennisgeving aangeboden aan andere kerken c.q. het Vaticaan in Rome. In september heeft Paus Franciscus aangekondigd in februari 2019 een speciale synode bij elkaar te roepen met vertegenwoordigers van alle nationale bisschoppenconferenties over de aanpak van seksueel misbruik. Bisschop Mgr. Ron van Hout heeft namens het bisdom Groningen-Leeuwarden bijgedragen aan de bisschoppelijke verklaring. In eigen bewoordingen sprak hij zich de afgelopen maand uit tijdens het voorgaan in eucharistievieringen, in zijn column voor alle parochiebladen van het bisdom, en in zijn vaste bijdrage aan deze Spreek! De volledige tekst van de verklaring van de bisschoppenconferentie, evenals de woorden van mgr. Van den Hout, vindt u op de website van het bisdom (rubriek 'Column bisschop', www.bisdmg.nl).

Agenda van de bisschop

Oktober

- 6 Kustersdag Groningen
- Avond: Eucharistieviering Wehe den Hoorn
- 7 25 jaar Uur van Stilte en Gebed, Drunen
- 9 Vergadering Bisschoppenconferentie
- 10 Bedevaart naar Kevelaar
- 11 Avond: Ariënsinstituut Utrecht
- 12 Conviventie neo-katechumenale weg, Bunnik
- 13 Impulsdag Liturgie, Weiteveen
- Avond: toedienen H. Vormsel Bakhuizen
- 14 Family Tour, Hoozevee
- 19 15.00 lezing Van Rompuy, Leeuwarden
- 20 Kustersdag in Leeuwarden
- 21 Eucharistieviering Emmerschans,
- 70 jarig jubileum
- 23 Avond: Bijbelcursus Aartsvaders van het geloof,
- bisdomhuis
- 27 Avond: Eucharistieviering Kloosterburen
- 28 Eucharistieviering Walfried
- 29 Avond: thema avond Laudato Si', St. Nicolaasga
- 30 10.00 uur: overleg MA-teams, Leeuwarden

November

- 1 11.00 uur Eucharistieviering kathedraal,
- b.g.v. Allerheiligen
- 2 Eucharistieviering RK Kerkhof Groningen,
- b.g.v. Allerzielen
- 4 Toedienen H. Vormsel Beilen
- 6 Avond: Bijbelcursus Aartsvaders van het
- geloof, bisdomhuis

- 7 Symposium Roepingenpastoraat, Utrecht
- 8 15.00 uur: kerkcafé Assen
- 10 Sint Maartensdag Leeuwarden
- Vormselweekend Appelscha
- Toedienen H. Vormsel Workum
- 12 16.00 uur: Open Huis Kerken Assen
- 13 Vergadering Bisschoppenconferentie
- 14 Avond: Rotary Dokkum
- 16 Avond: toedienen H. Vormsel Ter Apel
- 17 Avond: toedienen H. Vormsel St. Nicolaasga
- 18 Eucharistieviering Bedum
- Eucharistieviering Wehe den Hoorn
- 22 Studiedag voor pastorale beroepskrachten
- 23 en 24 Colleges Sint Janscentrum, Den Bosch
- 25 Familytour Leeuwarden en jongerenweekend
- Appelscha
- 26 10.00 uur: Theologisch Werkgezelschap,
- bisdomhuis
- 27 Avond: Bijbelcursus Aartsvaders van het
- geloof, bisdomhuis
- 29 17.00 uur: vergadering REA
- 30 Werkconferentie Zwolle

December

- 5 Vergadering Kapittel
- Vergadering Priesterraad
- 7 Dies Rolduc
- 8 Inleiding bezinningsdag Nijmegen
- 11 Vergadering Bisschoppenconferentie

COMPASSIE IN DEZE TIJD

In het evangelie van Lucas komt een aantal mooie passages voor waarin onder andere door Jezus medelijden wordt getoond. Jezus komt bij de poort van de stad Naïn en ziet een weduwe de stad uitkomen die haar dode zoon uitdraagt. "Toen de Heer haar zag, voelde Hij medelijden met haar en sprak: Schrei maar niet" (Lc 7,13). Zo is er ook de barmhartige Samaritaan die medelijden toont aan de man die door rovers was overvallen en bijna dood langs de kant van de weg ligt (Lc 10,33). En tenslotte de vader van de verloren zoon: "Zijn vader zag hem al in de verte aankomen, en hij werd door medelijden bewogen" (Lc 15,20).

Compassie tonen is een belangrijke levenshouding. Wanneer toon je medelijden en wat is het? Er zijn allerlei situaties denkbaar dat het niet aan de orde is, en tal van situaties waarbij het wel gepast is. Het gaat erom dat er een werkelijke nood is. Iemand verkeert in een moeilijke situatie. Die kan hem (of haar) zijn overkomen, maar het kan ook zijn dat hij die over zichzelf heeft afgeroepen. In het eerste geval is spontaan medelijden begrijpelijk. Met een kind dat slachtoffer is geworden van misbruik, is medelijden op zijn plaats. Je probeert je in te leven en aan te voelen wat hij of zij voelt of heeft meegemaakt. Je bent begrijpend en luisterend aanwezig en zegt niet te veel. Je respecteert andermans gevoelens. In de media blijven verhalen van misbruik naar voren komen. Er duiken steeds weer nieuwe berichten op die steeds weer een schok veroorzaken en ons het schaamrood op de kaken brengen. We zouden willen dat het achter de rug is, maar dat is niet het geval. Wereldwijd blijven er berichten opduiken.

Ik las een paar weken terug in de krant het bericht van een vrouw die zich intens met hulpverlening aan misbruikslachtoffers had bezig gehouden. Er belde op een avond iemand bij haar aan, een dader. Of hij mocht binnenkomen, hij had van haar hulp gehoord. Ze slikt, maar laat hem toch binnen. Hij blijkt jarenlang zijn zus misbruikt te hebben. Hij kon

geen avond in slaap vallen zonder te denken: het is niet goed wat ik heb gedaan. Zijn zus had hem vergeven. Bij deze dader die zijn zonde en schuld heeft ingezien, kan ook een zeker medelijden van onze kant op zijn plaats zijn. Het is natuurlijk wel belangrijk dat er oprechte spijt is en een zuiver verlangen naar heling. Hij had zijn noodsituatie aan zichzelf te danken, maar had het gaandeweg beseft.

Als iemand om medelijden vraagt die geen echt berouw heeft, is medelijden met hem niet op zijn plaats. Als iemand zijn fouten bagatelliseert en verwijst naar allerlei omstandigheden die hem zover hebben gebracht en niet zijn eigen verantwoordelijkheid ziet, kun je geen medelijden hebben. Moeten we medelijden hebben met de Kerk? Is dat gepast? Medelijden met de paus die de zeer lastige taak heeft om de juiste effectieve maatregelen te treffen? Of moeten we compassie hebben met kerkgangers die er part nog deel aan hebben gehad en ook verder moeten met hun geloof en hun parochie? Sinds het naar buiten komen van de misbruikzaken vanaf 2010 heeft in Nederland de onafhankelijke commissie Deetman diepgaand onderzoek verricht en advies uitgebracht. De bisschoppen en religieuzen hebben ingezien wat hun verantwoordelijkheid is geweest en nog is. Slachtoffers uit het verleden en van gestorven daders hebben de mogelijkheid gehad om

in gesprek te gaan, hun verhaal te doen en erkenning en genoegdoening te krijgen. Niet elke zaak kon met instemming van het slachtoffer worden opgelost, maar wel vele. De bisschoppen hebben ook preventieve maatregelen voor de toekomst. Of de intentie van de bisschoppen en religieuzen oprecht was, is aan u om te beoordelen.

Het leven is nooit zwart – wit. Elke situatie kent zijn nuance. Compassie betekent oprechtheid van twee kanten en is nooit simpel toe te passen in concrete situaties. Maar dat het actueel blijft in deze tijd is duidelijk.

Dr. C.F.M. van den Hout
bisschop van Groningen - Leeuwarden

NEW @ HOME

Krista Russchen werkt bij Solidair Groningen & Drenthe en leidt het project 'New @ home' (= New at home). Haar uitdaging is om in drie jaar tijd, elk jaar veertig Nederlandse jongeren als maatje te verbinden met veertig jonge nieuwkomers in het land. Maatjes worden breed gezocht onder Nederlandse jongeren.

Tekst: Agda Wachter

Krista (31) komt uit Kopstukken in de kanaalstreek van Groningen. Na een jaar studie 'International Business and Management' stapte ze over naar Godsdienstwetenschappen aan de Groningse universiteit. Ze bleef wonen in de stad en werkt sinds 2012 voor Solidair Groningen & Drenthe. Voor het bisdom behartigde ze twee jaar het jongerenwerk. Nu trekt ze het New @ home project om sociaal isolement onder jonge nieuwkomers tegen te gaan.

Initiatief New @ home

Uit onderzoek van de Groningse universiteit onder asielzoekers bleek dat het met alleenstaande minderjarige nieuwkomers niet goed gaat. Zeker niet als je al tien jaar in een AZC hebt doorgebracht. Krista: 'Het initiatief New@home begon in Zwolle en Deventer en is ontwikkeld door de Stichting Kinderperspectief. In landelijk overleg tussen verschillende organisaties, waaronder Solidair Groningen & Drenthe en Solidair Friesland, is het aan de orde gesteld. Een collega in Rotterdam was er mee aan de slag gegaan, waar het in een grote behoefte voorzag. Solidair Groningen & Drenthe, in samenwerking met Solidair Friesland, besloot tot een pilot in het noorden.

Vluchtelingenstroom

In 2015 nam de instroom van vluchtelingen in Europa een hoge

vlucht. Mede door de uitnodiging van bondskanselier Merkel om vluchtelingen uit het oorlogsgebied van Syrië gastvrij op te nemen. Solidair Fryslân heeft toen het project New @ home opgepakt met positieve ervaringen. In januari dit jaar is Solidair Groningen & Drenthe begonnen met een proef in samenwerking met de Internationale Schakel Klas (ISK). Het zogenaamde

'maatjesproject'. Bij evaluatie bleek dat het goed was verlopen, maar dat het langer zou moeten duren. Eén van de deelnemers sprak uit hoe blij ze was dat ze mee kon doen met het proefproject. 'Het had haar al zoveel gebracht', vertelt Krista. 'Wij staan er niet bij stil, maar voor nieuwkomers is omgaan met openbaar vervoer en het op tijd komen op een afspraak al een belangrijke beginoefening

MAATJES: IRIS EN JULIA

Iris (20)

Hoe was de eerste ontmoeting?

We gingen met meerdere mensen die meededen in het New @ home project bowlen. Daar leerden Julia en ik elkaar kennen. Ik had bij de eerste ontmoeting al het gevoel dat het klikte tussen ons.

Wat wilde je Julia leren of meegeven?

Als ze vragen had over iets wilde ik daarmee helpen, zodat het makkelijker voor haar zou gaan. En gewoon leuke dingen doen samen.

Ontmoeten jullie elkaar nog na afloop van het project?

Ja, we hebben regelmatig contact en spreken met elkaar af.

Julia (17)

Hoe was de eerste ontmoeting?

We hadden vanaf het begin goed contact met elkaar en we kunnen over alles praten. Ik had het gevoel dat ik Iris al lang kende.

Wat wilde je leren?

Ik wilde zeker beter Nederlands leren en meer open zijn voor mensen.

Ontmoet je elkaar nog na het project?

Ja.

spreek!

in Nederland.' Dankzij subsidies van de Provincie en de Gemeente Groningen en het Oranjefonds wordt het maatjesproject nu voor drie jaar uitgevoerd. Elk jaar worden 40 jonge mensen gezocht en benaderd om maatje te zijn voor 40 jonge nieuwkomers afkomstig uit de Internationale Schakel Klas. Na drie jaar moeten 120 ISK-jongeren op weg geholpen zijn bij integratie en participatie.

Maatjesteams

Krista: 'Bij de ISK gaan jongeren naar school die vanuit het buitenland naar Nederland zijn gekomen, en die de taal en gebruiken nog onvoldoende beheersen. Deze jongeren zijn vaak erg op zichzelf aangewezen en hebben weinig Nederlandse sociale contacten. Buiten school een enkeling of niemand. Ze vallen in een gat en vervelen zich enorm. Je wereldje blijft klein als je vervalt in film kijken op Netflix of op TV. ' Het Maatjesproject wil ze uit die (te) kleine wereld halen. Een citaat uit het projectplan: "Het is

schrijnend dat jonge nieuwkomers die zich in de bloei van hun leven horen te bevinden, al zoveel meegemaakt hebben, onvoldoende kunnen participeren in Nederland. Jonge nieuwkomers voelen zich vaak, hoewel ze het graag anders willen, niet thuis in het land en kunnen zich er moeilijk mee identificeren. Ze beschikken niet altijd over voldoende sociale en culturele competenties om volwaardig te participeren in Nederland". Krista vindt het 'een Bijbelse opdracht' om mededogen met je naaste te tonen: 'Denk maar aan de zaligsprekingen. Wat je voor de ander doet heb je ook voor Mij gedaan zegt Jezus van Nazareth. Die opdracht voor de naaste geldt elke dag.'

Leerdoelen

Om maatjes te werven is contact gezocht met studenten via het ROC Alfa College, de Hanzehogeschool en universitaire studenten Orthopedagogiek. Krista is blij met hun medewerking Een nieuwe aanpak is werving van maatjes via

Facebook. Voordat ze aan de slag gaan worden maatjes getraind door Krista; iets wat op termijn mogelijk in samenwerking met Humanitas gebeurd. De Orthopedagogiekstudenten krijgen een aanvullend college uur van de universiteit. De maatjes zijn vrijwilligerskrachten. Ter voorbereiding leren ze om elke week, samen met de nieuwkomer, een leerdoel te bepalen. Na afloop maken ze een kort verslag of aantekeningen over hoe het ging. Een leerdoel is bijvoorbeeld: 'Hoe vindt je de weg als nieuwkomer?' Met de nieuwkomer verkent het Nederlandse maatje eerst de schoolomgeving. De volgende stap is uitleg over het openbaar vervoer. Lukt het om daar mee om te gaan, dan is het volgende leerdoel op tijd komen voor een afspraak elders in de stad. Vanzelfsprekende dingen voor ons zijn bijzondere ervaringen voor nieuwkomers. De bedoeling is de leerdoelen in gezamenlijk overleg worden uitgebouwd. Bij alle ontmoetingen staat gebruik van de Nederlandse taal centraal.

Krista Russchen tijdens bespreking Jongerenplatform

Wandeling

Krista: 'Een van de maatjes afgelopen jaar vertelde dat haar eerste ontmoeting met een Eritrees meisje alleen maar een wandeling was van 20 minuten. Het meisje was begonnen haar verhaal te vertellen over wat haar allemaal was overkomen. Na een half uur was ze zo moe dat ze samen besloten dat dit wel genoeg was voor het eerste contact.' De principe afspraak is een wekelijkse ontmoeting die toch wel 2 of 3 uur duurt. Krista: 'De ervaring laat zien dat ze samen goed in staat zijn om leerdoelen complexer te laten worden. En dat ze ook gewoon leuke activiteiten samen gaan ondernemen.' Daar ligt ook de betekenis van dit project voor de samenleving. Jongeren trekken samen praktisch op. In de omgang met elkaar ontdek je de mens achter de nieuwkomer en het Nederlandse maatje. Elkaar leren kennen van aangezicht tot aangezicht verandert vooroordelen. Een nieuwe toekomst wordt realiteit.

MAATJES: MYRTHE EN LEMAT

Lemat (18):

Hoe was de eerste ontmoeting?

Dat was op mijn school. Ik vond het spannend, maar het ging goed.

Wat wilde je zeker leren?

Ik wilde graag Nederlands leren spreken en hoe je in Nederland met mensen omgaat.

Myrthe (20):

Hoe was de eerste ontmoeting?

Ik ben naar de ISK (Internationale Schakel Klas) gegaan, de school waar Lemat toen op zat. Ze zat samen met Krista in een klaslokaal. We hebben even kort kennis gemaakt en afgesproken wanneer we elkaar de volgende keer zouden zien.

Wat wilde je Lemat leren of meegeven?

Ik wilde Lemat Nederlands leren omdat ze dat graag wilde. Daarnaast heb ik aandacht besteedt aan alledaagse dingen. Zoals hoe je iets bestelt in een restaurant, hoe je boeken kan lenen bij de bibliotheek en noem zo maar op.

Ontmoet je elkaar nog na afloop van dit project?

Ja, niet elke week meer, maar als we allebei tijd hebben spreken we nog samen af.

PATER ONDER DE PAPOEA'S

De Friese boerenzoon Sibbele Hylkema vertrok begin jaren '60 als Franciscaner missionaris naar het toenmalige Nieuw-Guinea. Vol idealen stapte hij de onbekende wereld van de Papoea's binnen. Zijn nicht Ida Hylkema schreef zijn levensverhaal in 'Pater onder de Papoea's'. Over de compassie van een missionaris die zich zijn leven lang verdiepte in de Papoea cultuur, maar vastliep in frustraties en eenzaamheid.

Tekst: Ida Hylkema

Sibbele Hylkema (1933) groeide op in een katholiek boerengezin in de Sânfirderrypp, Tussen de meren en weilanden, ongeveer vier kilometer van Blauwhuis. Als jongetje wist hij wat hij wilde worden: priester. Sibbele werd naar het kleinseminarie in Apeldoorn gestuurd, maar kon er niet aarden. Na enkele jaren maakte hij de overstap naar de Franciscanen in Megen. In 1959 was zijn wijding tot priester.

Ruim een jaar later vertrok hij naar Nieuw-Guinea.

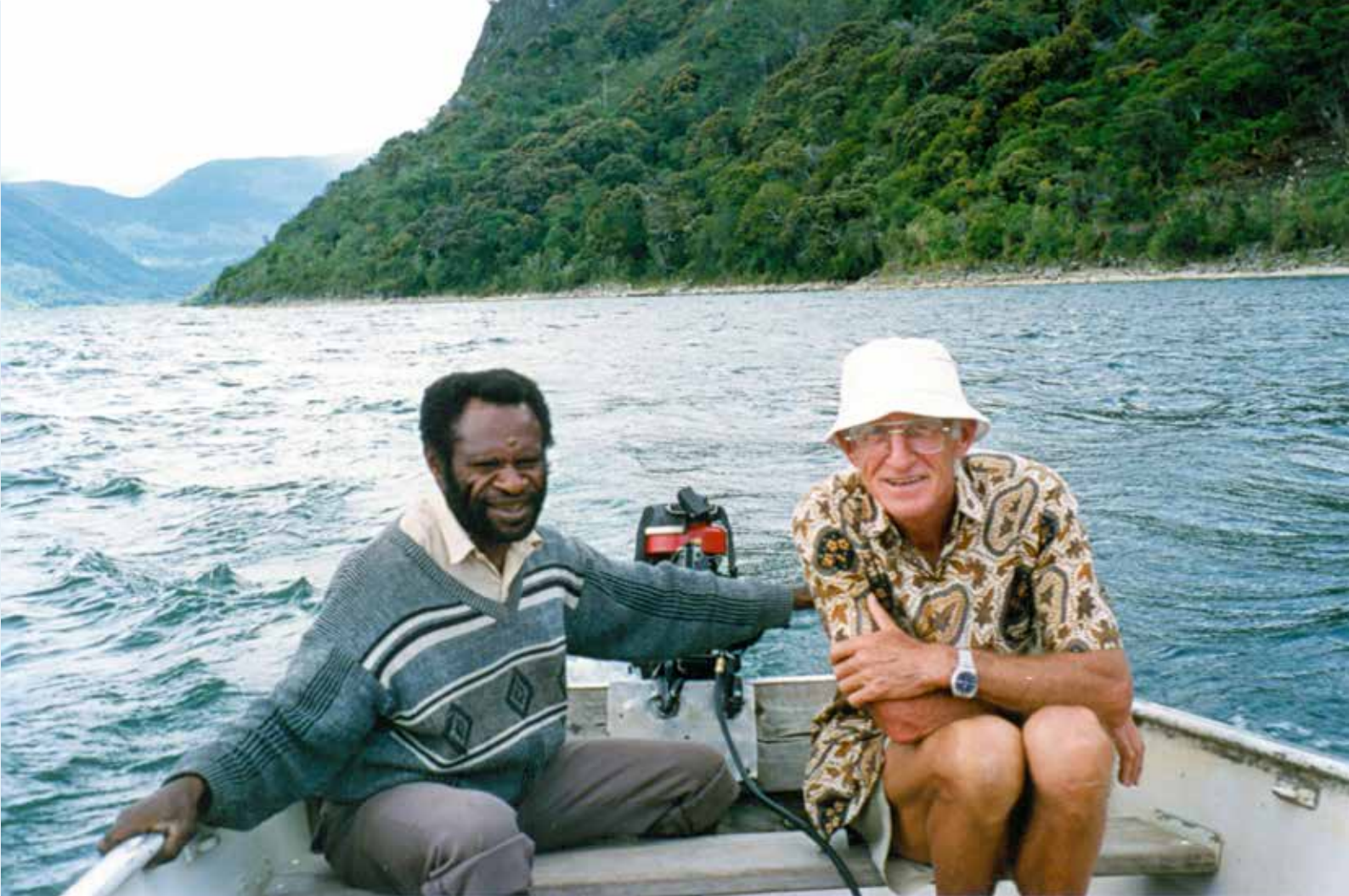
Witte vlek

Pater Hylkema kreeg de opdracht een missiepost te starten in het Sterrengebergte. Een witte vlek op de kaart waar nog amper een blank persoon in het oerwoud was doorgedrongen. Het missiewerk kon pas van start gaan als hij met zeer

beperkte middelen en samen met de Papoea's een vliegstrip had aangelegd en een woning en kerk had gebouwd. Jarenlang leefde hij hier alleen tussen de Papoea's, op drie dagen lopen van de dichtstbijzijnde missiepost en medebroeder.

Het samenwerken voor het vliegveld bracht hem in nauw contact met de Papoea's. Hij verzorgde zieken en gewonden en verdiepte zich in hun taal en gewoonten. Dat gebeurde ook in het gebied van de Wisselmeren, waarnaar hij in 1969 werd overgeplaatst. Wilde je de Papoea's de liefde en goedheid van God bijbrengen, dan moest je uitgaan van hun eigen leefwereld en gewoonten realiseerde de pater zich. Een uitgangspunt dat niet iedereen begreep en waardeerde en dat hem - mede door slechte communicatie - steeds verder van zijn eigen orde afdreef. Daarnaast zag hij hoe de Papoea's ook worstelden met hun identiteit, ingeklemd tussen de Nederlandse missie en Indonesische overheersing.

Levenswerk

Na 34 jaar missie (1994) keerde hij voorgoed terug naar Nederland met duizenden pagina's aan verhalen van en over de Papoea's en vertalingen van liturgische teksten. In Workum werkte hij stug door aan zijn woordenboeken en antropologisch werk, in de hoop dat het ooit nog eens uitgegeven zou worden. Sibbele Hylkema werd echter ziek en overleed vier jaar later in het ziekenhuis. Zijn levenswerk in manuscriptvorm achterlatend. Enkele jaren eerder (1991) bezochten mijn zus Hester en ik onze oom Sibbele in Epouto, zijn woonplaats aan de Wisselmeren. Het bezoek werd aanleiding voor het boek 'Pater onder de Papoea's' dat dit jaar is verschenen. Het verhaal is gebaseerd op interviews met familieleden, medebroeders en andere betrokkenen en de brieven die Sibbele schreef naar zijn ouders, broers en zusters in de ruim dertig jaar dat hij bij de Papoea's leefde.

Eenzaam

Het boek verhaalt over zijn jeugd in de katholieke enclave Blauwhuis, zijn studietijd en zijn leven als missionaris en antropoloog in Nieuw-Guinea. Het gaat over zijn gevecht tegen eenzaamheid en cultuurverschillen en zijn frustratie niet begrepen te worden. Uit de reacties die ik als

schrijver krijg, merk ik dat het boek veel los maakt. Lezers herkennen de beschrijving van het katholieke leven voor de Tweede Wereldoorlog; ze hebben zelf ook familieleden die zuster of missionaris waren. (Voormalig) missionarissen herkennen de ideologie waarmee ze destijds naar het verre Papoea vertrokken, alsook de eenzaamheid en gedwongen zelfredzaamheid waar ook zij, evenals Sibbele, mee te maken hadden. Het boek is meer dan een levensverhaal van een willekeurige missionaris. Het is ook een stuk geschiedenis van de katholieke missie en van de Papoea bevolking.

Ida Hylkema, Pater onder de Papoea's. Biografie van Sibbele Hylkema, missionaris en antropoloog, Uitgeverij Bornmeer (256 pag.) € 17,50, ISBN 978 90 5615 463 9

(Foto's : Jos Donkers)

HET LEVEN IS HEILIG

Tekst: Piet van der Schoof

In de meeste culturen van de Oudheid is het leven allesbehalve heilig. Wreedheid tegenover mensen en dieren is er de gewoonste zaak van de wereld. Daardoor valt het extra op dat de Bijbel uitgebreid ingaat tegen alle vormen van wreedheid en sterk benadrukt dat de mens juist compassie moet tonen voor alles wat leeft. Ook de dieren verdienen speciale bescherming en respect. Zo heeft niet alleen de mens maar ook het vee recht op sjabbatsrust. Een rund of een schaap mag niet op dezelfde dag geslacht worden als haar jong. Een lammetje mag niet gekookt worden in de melk van zijn moeder, een praktijk die wel bekend is van Kanaän. Als je onderweg een vogelnest vindt, mag je het legsel of de jongen meenemen, maar niet het moedervogel. Zie je dat het lastdier van je vijand onder zijn vracht dreigt te bezwijken, moet je het direct te hulp schieten.

Verboden vrucht

In de eerste hoofdstukken van het bijbelboek Genesis is het de mensen niet toegestaan om vlees te eten, terwijl dit na de Zondvloed in beperkte mate mag. Alleen een klein aantal diersoorten kan voor consumptie geslacht worden en dan alleen volgens strikte regels. Mensen mogen dieren niet onnodig laten lijden. Compassie voor al wat leeft strekt zich ook uit naar de bomen. De wijzen van Israël vroegen zich af waarom in de Bijbel niet vermeld is van wat voor boom Eva een verboden vrucht geplukt heeft, waardoor het lot van de mensheid zo drastisch is veranderd. Volgens de geleerden is dat niet bekend gemaakt om te voorkomen dat mensen tot in lengte van dagen met afschuw over die boomsoort zouden spreken. Ook het geschapene dat niet meer in leven is, verdient eerbied, zo blijkt uit een oude legende. Als Jezus met zijn leerlingen op weg is, zien zij een dode hond liggen die in staat van ontbinding verkeert. De leerlingen wenden zich met afschuw af, terwijl Jezus blijft staan en zegt: 'Wat een witte tanden heeft dat dier.'

Ouderliefde

Het bijbelse begrip van compassie kan nog het beste vergeleken worden

met de liefde en toewijding die ouders voor hun kinderen voelen. Het is dan ook geen toeval dat de Hebreeuwse woorden voor compassie en baarmoeder dezelfde oorsprong hebben. Uit compassie vloeien liefdedaden voort zoals het bezoeken van zieken, het onderdak geven aan vreemdelingen en het geven van een uitzet aan een arm bruidspaar. Ook aanwezig zijn op zowel bruiloften als begrafenissen en het troosten van rouwenden zijn sprekende liefdedaden. God ziet om naar zijn meest kwetsbare schepselen. Daarom moet een meester die zijn slaaf verwondt, ook al is het maar licht, hem direct vrijlaten. Het streven staat voorop om hulpbehoevende mensen zoveel mogelijk zelfstandig te maken, waardoor hun waardigheid overeind blijft. Een geldschieter moet dan ook aan een arme lenen, ook al ziet hij aankomen dat hij het bedrag niet meer terug zal krijgen.

Goede herder

Jezus houdt zijn leerlingen voor dat zij net als hun hemelse Vader barmhartig moeten zijn en zo deelhebben aan de compassie van God zelf. Ons menselijk handelen is normaal gesproken gebaseerd op wederkerigheid. Tegenover de inzet die

wij voor de ander aan de dag leggen, staat doorgaans een of andere vorm van tegenprestatie; is het niet nu, dan wel later. Dat is een grondpatroon van onze samenleving. Jezus laat zien dat wij die vanzelfsprekendheid moeten laten varen en ons met overgave inzetten voor armen, zieken, weduwen, wezen en vreemdelingen, zonder daarbij te rekenen op een tegemoetkoming. Zo ziet Hij ook zijn eigen roeping. Daarbij vergelijkt Hij zichzelf met een herder die zich helemaal wegcijfert voor het welzijn van zijn schapen, die immers zonder hem niet kunnen bestaan. Dat beeld van de goede herder is niet toevallig, want vele vooraanstaande bijbelse figuren zijn herder geweest. In de Joodse traditie worden ook Mozes en David genoemd. Juist omdat zij met zoveel toewijding hun kudde geweid hebben, koos God hen uit om leiding te geven aan het Joodse volk. De grenzeloze compassie van Jezus vormt tevens een aanwijzing dat Hij de Messias is.

COMPASSIE

Compassie is de sleutel in de islam, het boeddhisme, het jodendom en het christendom. Zij zijn op een diep niveau gelijksoortig. Het is een praktisch verworven vaardigheid, zoals dansen. Je moet het doen en elke dag ijverig oefenen.

- Karen Amstrong

Gij zult uw naaste liefhebben gelijk uzelf.

- Bijbel, Matteüs 22:39

Besteed ernstig aandacht aan al het leven dat u omringt. Leer met verstand in de harten van de mensen te zien. Schenk vooral aandacht aan uw eigen hart. Want door uw eigen hart komt het ene licht dat het leven kan verlichten en het voor uw ogen helder kan maken. Onderzoek de harten van de mensen, opdat u weet wat die wereld is waarin u leeft en waarvan u deel wenst uit te maken.

- Mabel Collins

Je mag god liefde noemen, je mag god goedheid noemen, maar de beste naam voor god is compassie.

- Meester Eckhart

Werkelijke compassie betekent niet alleen de pijn van een ander voelen, maar ook aangespoord worden om die te helpen verlichten.

- Daniel Goleman

Wijsheid, compassie en moed zijn de drie universeel erkende morele kwaliteiten van de mens. Liefde compassie zijn noodzakelijkheden, geen luxe. Zonder deze kan de mensheid niet overleven

- Dalai Lama

Onze menselijke compassie verbindt ons aan elkaar, niet in de vorm van medelijden en betuttelen, maar als menselijke wezens die geleerd hebben om ons gemeenschappelijk lijden om te zetten in hoop voor de toekomst.

- Nelson Mandela

Het hele idee van compassie is gebaseerd op het klare besef van de wederzijdse afhankelijkheid van alle levende wezens, die allemaal deel van elkaar uitmaken en bij elkaar betrokken zijn.

- Thomas Merton

Compassie is de basis van moraliteit.

- Arthur Schopenhauer

Compassie is politiek, het is hard werken en het is dringend. De wereld is niet leefbaar als we onze medemensen niet snel behandelen zoals we zelf behandeld willen worden. Dat moeten we niet doen omdat we zo lief en zachtvaardig zijn, maar omdat het nodig is.

- Karen Amstrong

Beeld: Natasja Bennink

TITUS BRANDSMA: BRON VAN 'IEPEN MIENSKIP'

De Zalige Titus Brandsma stierf op 26 juli (1942) in het Duitse concentratiekamp Dachau. Op 27 juli jl. stond de Basilica-avond in Bolsward in het teken van herdenking van deze bijzondere Fries. Een mens van openheid en dialoog, die daarnaast standvastig en solide in zijn geloof stond. Een voorbeeld van open gemeenschap oftewel 'iepen mienskip' in het Fries.

Tekst: Ilona Lesscher

De invalshoek van de avond was niet toevallig. Leeuwarden is in 2018 Culturele Hoofdstad van Europa met het thema 'iepen mienskip': hoe de binding met eigen gemeenschap ook kan inspireren tot gastvrijheid en nieuwe visie op de wereld. Culturele activiteiten in de provincie beperken zich dit jaar niet tot Leeuwarden. Elk dorp of stad en iedere Fries kan aanhaken. De RK parochie in Bolsward stelde herdenking van Titus bij zijn sterfdatum in het kader van dit thema.

Grondhouding

'Titus Brandsma was een open mens. Een bron van open gemeenschap. Zijn biografie hoeft daarvoor niet te worden gemanipuleerd. Zijn openheid was een spirituele houding. Een manier van denken die voortvloeyde uit zijn diepe en gezonde geloofsovertuiging,' zeggen pastoor Arjen Bultsma van Bolward en de Spanjaard Fernando Millán Romeral, prior generaal van de Carmelieten: de monnikenorde waar Titus is ingetreden.

Brandsma's openheid naar de wereld manifesteert zich, blijkt tijdens de lezing van Romeral, in de wijze waarop hij nieuwe manieren van geloof en christelijke waarden overbrengt. Hij is een beroeps-journalist, wetenschapper, onderwijsman. Als Brandsma in 1935 terug komt van een reis naar Amerika wil hij een leerstoel Communicatie oprichten aan de Universiteit in Nijmegen. Bij gebrek aan financiële middelen komt dat dan niet van de

grond. Voor zijn studenten was Titus een gepassioneerde hoogleraar Filosofie en Mystiek.

Ethische journalistiek

'Een kostbaar kenmerk van de menselijke natuur is het zoeken en het houden van de waarheid. Als dit ideaal niet langer onze zorg is, verliest onze eigen pers zijn waarheid,' schrijft Titus Brandsma over de roeping van de journalistiek. Een lijkt een verrassend actuele observatie in tijden van 'nepnieuws' en complottheorieën. Prior generaal Romeral hierover: 'Zijn zeer ethisch verstaan van de journalistiek was de concrete reden van zijn arrestatie en dood.' De Duitse gevangenschap van Titus loopt uit op zijn sterven in het concentratiekamp Dachau.

De compassie van Titus Brandsma voor de mens komt oa. tot uitdrukking in de oprichting van twee scholen (1922 in Oldenzaal; 1923 in Oss), beide op initiatief van de orde van de Carmelieten. 'Niet als een voorrecht of een manier de katholieke bevolking af te scheiden', benadrukt Romeral, "maar als een voor iedereen toegankelijke dienstverlening." Titus is in de roerige jaren '30 rector magnificus van de Katholieke Universiteit Nijmegen. Een tijd getekend door demonstraties en radicalisme onder studenten en hoogleraren. 'Rector Brandsma probeerde altijd de vrede te bewaren. Door geweld, discriminatie of

verdeeldheid te mijden en verzoening te bewerkstelligen', aldus Romeral.

Man van oecumene

Titus Brandsma spant zich in om de ander te begrijpen en laat ruimte voor dialoog. Het verbaast dan ook niet dat deze Friese boerenzoon een man van oecumene is. In Dachau maakt hij indruk op zijn kampgenoten. In de protestantse dominee Kapteyn. Daar vindt hij in de een diepgelovige christelijke geestverwant. Voor Brandsma is het een basale menselijke en spirituele houding. 'Hij was een man die altijd bruggen bouwde in plaats van grenzen en muren. Maar het betekende niet', vervolgt Romeral, "dat Brandsma geen uitgesproken opvatting heeft en soms zelfs koppig is als hij fundamentele en onvermijdelijke principes verdedigt."

Het leven van Zalige Titus Brandsma overziende, concludeerde de overste van de Carmelieten dat hij zorgvuldig luisterde naar verschillende meningen om zo de waarheid te ontdekken die gevonden kan worden in verschillende theorieën. Ook al zijn ze schijnbaar tegenstrijdig en onverenigbaar met elkaar. Prior generaal Romeral: 'Op spiritueel gebied betekent het dat hij een man was die de nederige, eenvoudige en vaak fragiele tekenen van de aanwezigheid van God in ons leven herkende. Moge zijn voorbeeld ons helpen hetzelfde te doen in onze moderne wereld.'

OPINIE

Mededogen

Ana Alers

Toen mij gevraagd werd om een stukje te schrijven over mededogen, dacht ik in eerste instantie: “wat een ouderwets woord, dat gebruiken we nooit meer.”

Maar al pratende bleek het een woord te zijn en een gedraging die nog steeds springlevend is in de huidige manier van omgaan met elkaar. Een moderner woord is: “omzien naar de ander”, “compassie hebben voor” en als je daar over doordenkt dan kom ik al gauw uit bij het alles omvattende woord: Naastenliefde.

Een woord dat ik bijna iedere week wel in de mond neem als ik aan nieuwe ouders die mijn school bezoeken uitleg wat nu het onderscheidend vermogen is van onze Katholieke school. En dat is niet zomaar iets. Wij zijn allemaal geïnspireerd door het evangelie waarin verteld wordt over het leven van Jezus die ons als geen ander heeft laten zien wat Naastenliefde inhoudt.

Naastenliefde uitdragen is actief je handen uit de mouwen steken om de ander te helpen. Is je oren openzetten voor degene die iets kwijt moet wat hem of haar raakt en waar ze niet uitkomen. Is lopen naar degene die niet bij jou kan komen, omdat ze het niet durven of niet weten hoe ze hier vorm aan moeten geven. Het is je hart openstellen voor de ander. Er zijn voor de ander in woord en daad!

Hester Witteveen
Voorzitter PCI, Sint-Vitusparochie.

Wij dragen zorg voor onze naasten, deze boodschap heb ik als kind zijnde meegekregen, zowel van mijn ouders als ook op de lagere school tijdens de godsdienstlessen.

Als bestuurslid van de Parochiële Caritas Instelling, de PCI, dragen wij vaak bij aan de financiële zorg voor het individu en ook aan bepaalde groepen.

Dit is de verantwoordelijkheid die wij dragen binnen de parochie als ook naar buiten, in de gemeenschap waar we met zijn allen leven.

We moeten proberen de ogen en oren te openen om te zien en te horen wat er gaande is in de gemeenschap, we moeten geïnformeerd blijven over alle wel en wee waar onze naasten mee te maken kunnen krijgen.

In een tijd van individualisering en automatisering vallen sommige mensen buiten de boot, met name de ouderen. En juist deze groep is gewend niet te klagen maar het lot te dragen.

De PCI heeft ook uw oren en ogen nodig. Informeer ons zodat we met zijn allen de zorg voor onze naasten minder zorgelijk kunnen maken.

KATHOLIEKE SCHOLEN WERKEN SAMEN MET ONDERWIJS IN KENIA

‘Mensen bereiken meer wanneer zij leren én delen met elkaar. Niemand is te rijk om te ontvangen of te arm om iets te delen. Dat geeft hoop en verlicht het leven van de ander’, aldus Jacque Jumbe.

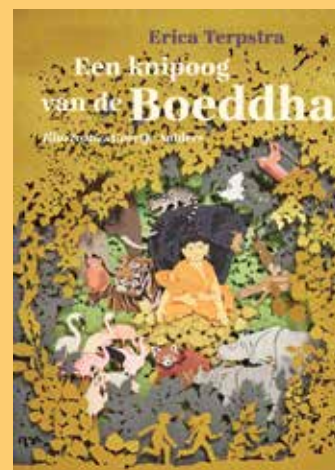
Voor de opening van het schooljaar 2018-2019 nodigde de Bisschop Möller Stichting haar uit in Leeuwarden in samenwerking met Learn! Foundation. Jumbe werkt in Kenia voor Lifting the Barriers, een lokale partner van de Learn! Foundation die door de katholieke schoolstichting wordt gesteund. Samen steunen ze onderwijsprojecten in Kilifi, een van de armste regio's van Kenia.

De opening van het schooljaar met de gast uit Kenia vond plaats in de Bonifatiuskerk te Leeuwarden. Voor een gehoor van ruim 400 aanwezigen sprak Jacque Jumbe over échte samenwerking. “Samenwerking waarbij empathie en mededogen voor de ander én de wil om te delen niet alleen belangrijk is, maar ook het meest bevredigend.” Leidend thema van de Bisschop Möller Stichting in het komend schooljaar is ‘bonum commune’: je inzetten voor de goede samenleving, dichtbij en veraf. Dichtbij met Solidair Friesland en veraf met Lifting the Barriers en Learn! Foundation.

Meer informatie? zie: www.learnfoundation.nl

AANBIEDING KINDERBOEK ‘EEN KNIPPOOG NAAR DE BOEDDHA’

Op verzoek van De Nieuwe Kerk Amsterdam heeft Erica Terpstra haar eerste kinderboek geschreven, ter gelegenheid van de tentoonstelling Het leven van Boeddha, de weg naar nu.

Op de voor haar zo typerende vrolijke en enthousiaste wijze laat ze Onno en Wendy, twee Nederlandse kinderen, op zoek gaan naar het levensverhaal van de Boeddha. Het grote avontuur begint als Onno een Boeddhabeeldje vraagt een wens te vervullen.

Als een ware betovering gaan de kinderen plots eeuwen terug in de tijd en belanden in India. Daar beleven zij allerlei magische avonturen en komen oog in oog te staan met het prinsje Siddhartha, dat later de Boeddha zal worden. Ze bood het eerste exemplaar van het boek aan de Dalai lama na de opening van de tentoonstelling, waarna ze beiden een exemplaar signeerden.

WAAROM IS MEDEDOKEN ESSENTIEEL IN DEZE ONRUSTIGE TIJD?

Halverwege september kwam de geestelijke leider van het Tibetaans Boeddhisme naar Nederland. Ruim 15.000 mensen kwamen naar Ahoy waar hij twee ochtenden een lezing gaf over hoe compassie in de huidige tijd kan worden gebruikt om een beter mens te worden. In welke religie dan ook.

Tekst: Marlies Bosch

Het is een voorrecht om als fotograaf en filmer vijf dagen lang de dalai lama te mogen volgen. Naast mijn werk: filmen, keek ik vooral naar de impact van deze Tibetaanse geestelijke leider op de mensen die hij ontmoette. Daaronder waren vele Tibetanen. In de Ahoy zaten er op de eerste ochtend al vijfduizend! Uit heel Europa naar Rotterdam gekomen om een glimp op te vangen van hun spirituele leider. Ik zag van dichtbij hoe hij vanuit zijn hart reageert op ieder mens die hij tegenkomt, of het nu een lid van de Tweede kamer is, Rabbijn Soetendorp, een baby op de arm van de moeder of Erica Terpstra die hem haar eerste kinderboek overhandigt. Hij heeft voor iedereen een vriendelijk woord, gaat hand in hand op de foto, aait kinderen over hun bol en legt een hand op de schouder van iemand die het even te moeilijk heeft.

Seksueel misbruik

De dalai lama ging op de eerste dag in op een verzoek van een groepje mensen die hem wilden informeren over het seksueel misbruik van, jawel, ook boeddhistische geestelijken! Nu is de dalai lama geen paus, en het boeddhisme geen instituut. Er zijn onnoemelijk veel verschillende tradities in het boeddhisme, met ieder hun eigen 'leiders'.

Bij de audiëntie mocht ik als enige (vrouw) aanwezig zijn. De Dalai lama was zichtbaar aangedaan door de ervaringsverhalen. Hij beloofde er werk van te maken in een bijeenkomst van een aantal boeddhistische leiders aan het eind van dit jaar, maar riep de slachtoffers op om vooral bewijs te verzamelen en ermee naar de politie te gaan om aangifte te doen. Hij noch andere leiders hadden het gezag om mensen te ontslaan. Maar hij kon er wel ruchtbaarheid aan geven en ging dat ook zeker doen.

Compassie nu

Volgens de dalai lama is ieder mens in staat tot compassie, en is compassie de sleutel tot geluk. Daarom moet het groeien van compassie wereldwijd deel gaan uitmaken van ieders ontwikkeling. Volgens hem is niet (langer) religie daarvoor het voertuig, maar het onderwijs. Religie ziet de dalai lama eerder als bron van verdeeldheid. Mensen zijn echter sociaal en in staat tot het beoefenen van compassie. Daarin gaan we voorbij aan waar we wonen, aan de taal en de kleur van de huid. De centrale boodschap van alle religies is: beoefen liefde. Daar hebben we tolerantie bij nodig, zowel voor anderen alsook voor onszelf. Dat is universeel in alle religies. Toch neemt de invloed van

het geloof op het uitoefenen van compassie, mededogen dus en geen medelijden, in alle religies sterk af. Het onderwijs zou die taak kunnen overnemen, want alle kinderen moeten naar school.

Emoties

Dalai lama: 'Alle mensen hebben te maken met emoties, met het accepteren van verschillen. We zijn ongelukkig en ervaren te veel stress. Kleine dingen creëren sterke emoties als angst en haat en vormen de bron van veel problemen. Het medicijn daartegen is liefdevolle vriendelijkheid. Elk mens is van nature in staat tot compassie, maar moet daarin getraind worden. We kunnen kinderen vanaf jonge leeftijd leren meer te reageren vanuit compassie en niet uit boosheid. Als er een God is, dan is dit wel zijn grootste cadeau aan de mensheid. Deze intelligentie moeten we gebruiken om onze liefdevolle vriendelijkheid verder te ontwikkelen. Ik wil het boeddhisme niet promoten, maar ik wil vooral de wijsheid die in het boeddhisme ligt besloten delen met de rest van de wereld.'

Het cerebrale Westen

Dalai lama: 'Als je handelt uit echt mededogen komen dezelfde chemicaliën in je hersenen vrij als wanneer je denkt aan het eten van een reep chocolade. Dat is een euforisch gevoel. Leven met compassie en begrip klinkt vanzelfsprekend maar het is veel ingewikkelder is dan het lijkt. Ieder mens komt het dagelijks tegen, met je vrouw, je kinderen, de collega's op je werk. Daar kun je testen tot op welke hoogte het een rol speelt in je leven, hoe je reageert.'

RELIGIE IN OOST EN WEST

Na afloop van lezingen door de Dalai Lama in Europese landen kunnen mensen vragen stellen. Een vaste vraag is: Ik ben katholiek (of protestant of Joods) en ik voel me niet meer thuis in mijn eigen kerk. Denkt u dat ik me aan kan sluiten bij het boeddhisme? In het overvolle Ahoy kwam ook dit keer deze vraag voorbij. De Dalai lama antwoordde: 'Luister. Je zegt dat je katholiek bent. Er is vast een reden dat je je daar niet meer thuis voelt. Echter: het boeddhisme is geen religie, het is een filosofie. Het boeddhisme kent vele tradities die in Azië thuis horen. Ieder land daar kent andere regels, ieder boeddhist zal zijn traditie anders beleven. Jullie wonen hier in Europa, jullie hebben je eigen geloof. Ik raad mensen overal ter wereld, die met die vraag komen, aan om vooral trouw te blijven aan hun eigen spirituele tradities binnen

hun eigen religie, en niet ineens over te stappen naar een Aziatische manier van denken. Dat lukt nooit. Je geest blijft westers. Dus ik geef als advies aan iedereen die er oren naar heeft: als je je verdiept in boeddhistische literatuur, van het uitoefenen van compassie, gebruik dan die vormen en werkwijzen van het boeddhisme die je aanspreken en die je helpen om binnen je eigen geloof een beter mens te worden. Voor jezelf en voor je omgeving! Liefde bestaat in ieder geloof. Compassie wordt zowel door Christus als door de Boeddha gepredikt. Dus blijf trouw aan je eigen geloof en pas van het boeddhisme toe wat je kunt gebruiken."

'IK WIL DE VREUGDE VAN HET GELOOF DIENEN'

Zaterdag 22 september vond de diakenwijding plaats van Remco Hoogma (1987) door bisschop Ron van den Hout in de RK Bonifatiuskerk te Leeuwarden. Remco Hoogma komt uit Bolsward en gaat als diaken aan de slag in Súdwest-Fryslân. Eerder behaalde hij een bachelor Technische Bedrijfskunde en master International Economics & Business aan de RU Groningen. In 2012 bleek zijn roeping voor het priesterschap sterker en leidde tot theologie- en filosofiestudie aan de Katholieke Universiteit in Tilburg en de Pauselijke Universiteit Gregoriana te Rome.

Tekst: Lammert de Hoop

'Rome was een inspirerende tijd met medestudenten uit alle delen van de wereld. Theologie- en filosofie geeft handen en voeten aan wat je als christen gelooft. Het zet aan tot nadenken over geloof en over God, om vervolgens te kijken hoe dit te vertalen is naar het dagelijks leven. Het sterkt ook het mysterie van het geloof. Hoe meer je leert en begrijpt, des te meer besef je dat God niet te doorgronden is. De vreugde van het christelijk geloof ervaar ik als een rijk bezit in het leven. Ik voel me geroepen om dit uit te dragen onder de mensen', aldus de priester in sp .

Diakenwijding

Remco Hoogma woont en werkt per 1 oktober a.s. in het Friese Sint Nicolaasga als diaken in de Heilige Christoffelparochie. De wijding tot diaken betekent dat iemand toetreedt tot de clerus van de Rooms-Katholieke kerk naast priesters en bisschoppen. Hij mag catechese geven, preken en voorgaan in vieringen van doop, huwelijk of uitvaart. De eucharistieviering, ziekenzalving bij stervenden en ernstig zieken, en het horen van de biecht zijn voorbehouden aan priesters. De zgn. 'transeunt diaken' (= overgangsdiaken) is een opstap naar het priesterschap en betekent dus ook de keuze voor celibatair leven. Daarnaast is voor gehuwde mannen in de RK-kerk de wijding mogelijk van 'permanente diaken': een diaken met dezelfde kerkelijke taken, zonder priesterwijding.

Zijn wijding tot priester is op zaterdag 18 mei 2019 in de kathedraal van Groningen.

EEN OUD, MAAR ZÉÉR SPREKEND BEELD

In de St. Martinuskerk te Reahûs bevindt zich een van de mooiste en weinig overgebleven beelden van vóór de reformatie (1580) in Friesland. Het is een houten Sint Martinusbeeld, gedateerd rond 1560, naar alle waarschijnlijkheid afkomstig uit de St. Martinuskerk van Oosterend, de moederkerk van de huidige parochiekerk in Reahûs.

Het zou volgens vrome verhalen uit de kerk van Oosterend gered zijn door pastoor Dominicus en is via de schuilkerk op de Oude Polle in de huidige kerk, een schepping van Alfred Tepe (1892), terecht gekomen.

Het beeld bezit nog de oude polychromie, maar is wel een beetje gehavend. De arm met daaraan de hand waarmee hij zijn zwaard vasthoudt is verdwenen, maar dat past wel bij een heilige die graag iets deelde, al was het maar een halve mantel aan een bedelaar, die later Christus zelf bleek te zijn. Och, ja, als je iets weggeeft uit liefde kun je gemankeerd door het leven gaan, maar toch een mens uit één stuk blijven en totaal niet onthand!

Martinus is de patroon van de Martinikerk in Groningen en ook van o.a. de kerken in Bergum, Dokkum en Warga. Als windvaan staat hij op de hoogste kerktoeren van ons land, de Dom in Utrecht. Niet om met alle winden mee te waaien, maar om mensen op te wekken tot waarachtig delen, om als liefdevolle mantelzorgers iets voor anderen te doen. Misschien kent u de theatermaker Tjerk Ridder die met zijn ezel Lodewijk het Martinuspad liep van Parijs, via Utrecht naar Leeuwarden en Groningen. Zo ver hoeft u niet te gaan, maar wie weet komt u eens in Reahûs en brengt een eeuwenoud beeld u daar op goede en mooie gedachten. U hoeft daarbij uw arm niet kwijt te raken.

Pastoor drs. Peter L. van der Weide

Colofon

7e jaargang
Nummer 4
Oktober 2018

Redactie:
Ilona Lesscher, Piet van der Schoof,
Agda Wachter, Lammert de Hoop
(hoofd- en eindredactie),
Marlies Bosch (eindredactie)

Fotografie:
Marlies Bosch

Redactieadres:
Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiusingel 79
9711 BG Groningen
telefoon: 050-4065888
redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:
Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:
Mediapalet BV, Heerenveen
Telefoon: 0513-745020

Druk:
Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:
SPREEK! Is een uitgave van het bisdom
Groningen-Leeuwarden en verschijnt vijf
maal per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement kan elk gewenst
moment ingaan en wordt automatisch
verlengd.

Abonnementenadministratie:
v.bouwman@bisdomgl.nl
tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

Een bordje eten elke dag
is voor heel veel kinderen
niet vanzelfsprekend!

Banknummer
NL78 INGB 0005733838
Stg. Missiewerk M.A.W.
Groningen

**U kunt helpen,
word donateur**

JA, ik word donateur en:

☐ Ik machtig de Stichting Missiewerk M.A.W. tot wederopzegging om van mijn rekening af te schrijven het hieronder gewenste vermelde bedrag (doorhalen wat niet gewenst is).
1x eenmalig / 1x per kwartaal / 1x per maand / 1x per jaar

Rekeningnr: NL..... Bedrag:.....

Naam:.....

Adres:.....

Plaats:.....

Handtekening:.....

s.v.p. inzenden naar: Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

HET MOMENT DAT AFSCHEID
NEMEN ONVERMIJDELIJK IS

**PRIESTER OF DIAKEN WORDEN
VANUIT JE BEROEP!**

Priester- en diakenopleiding Bovendonk

Informatie over deze deeltijdopleiding:
T 0165 504277
E info@pdob.nl
I www.pdob.nl

Hofstraat 8 · 4741 AK Hoeven

Uw gift is welkom op IBAN
NL 93 ING B 0002 5806 80
t.n.v. Stichting PDOB te Breda

RAAD

DE ADMINISTRatieve DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd abonnement
kunt u, als parochie, bij RAAD terecht
voor alle administratieve en
financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD JOURE
S.T. Landman,
Westermarwei 1
8501 RA Joure
tel. (0513) 419 439
s.landman@planet.nl
www.raadjoure.nl

1+1=3

Al vele jaren zijn wij actief als dienstverleners voor kerken en aanverwante organisaties. Onze (non-profit) stichtingen werken nauw met elkaar samen, we bundelen onze kennis.

Zo helpen en adviseren wij u graag bij financiële vraagstukken en alles op het gebied van onroerend goed. Samen bieden wij u meerwaarde: 1+1=3.

KKG en KKA, een hele zorg minder...

Rentmeesters en makelaars
*Uw partner in kerkelijk
onroerend goed*

**De administratieve dienstverlener
voor kerken en instellingen**

Kon. Wilhelminalaan 23 | Postbus 675 | 3800 AR Amersfoort | T (033) 467 10 10 | E info@kkgkka.nl

www.kkgkka.nl

**Bestel online op:
www.kerkkaars.nl**

**RELIGIEUZE
KWALITEITS
KAARSEN**

Bekijk ons compleet assortiment
kwaliteitskaarsen op www.kerkkaars.nl.
Wij leveren direct uit voorraad
binnen 24 uur bij u thuis!

